

DELi HALiD PAŞA
Unutulan Yıllar,
Unutturulan Kahraman

İbrahim Özman

ÖTÜKEN

İBRAHİM ÖZKAN; 1968 yılında, Tokat'ın Zile ilçesinde doğdu. İlk ve orta eğitimlerini Zile'de, Necmi Muammer İlkokulu ve Alparslan Ortaokulu'nda bitirdi. 1982 senesinde kazandığı Bursa Işıklar Askeri Lisesi'nden 1986'da mezun oldu ve Kara Harp Okulu'na devam etti. 30 Ağustos 1990'da, Kara Harp Okulu'ndan Tankçı Teğmen olarak mezun oldu ve subaylık mesleğine başladı. Subay olarak, sırasıyla: Gaziantep, Mardin, Beytüşşebap/Şırnak, Ulaş/Çorlu, Tatvan/Bitlis, Değirmenlik/K.K.T.C, Ankara, Arnavutluk, Sarıkamış/Kars'ta; Tim, Takım, Bölük, Tabur Komutanlığı görevlerini ifa etti. Başta "Türk Dili ve Kültürü, Kültürlerin Önemi, Kültür Emperyalizmi", "Sözde Ermeni Soykırımı İddiaları", "Savaşın Yeni Yüzü: Psikolojik Harekât" olmak üzere birçok konuda onlarca konferanslar verdi. Evli, bir erkek, bir kız olmak üzere iki evladı var. Halen, Albay rütbesiyle, İstanbul'da subaylık görevine devam etmekte, Fransızca bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sunum.....	13
BÖLÜM-1	
Deli Halid, Ailesi ve Harbiye Yılları.....	25
BÖLÜM-2	
1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi (Trablusgarp Savaşı) ve Deli Halid	33
BÖLÜM-3	
Balkan Savaşı ve Deli Halid	49
BÖLÜM-4	
Birinci Cihan Harbi, Teşkilât-ı Mahsusa Alayları ve Deli Halid.....	64
BÖLÜM-5	
Ardahan'ın Kurtarılması ve Deli Halid	74
BÖLÜM-6	
Doğu Karadeniz Cephesi ve Deli Halid	79
BÖLÜM-7	
Kopdağı, Bayburt Savunması ve Deli Halid	87
BÖLÜM-8	
Deli Halid'in Batı Dersim Komutanlığı, Dersim Milis Kuvvetleri	108
BÖLÜM-9	
Erzincan, Mamahatun ve Erzurum'un İşgâlden Kurtarılması'nda Deli Halid	115
BÖLÜM-10	
Mondros Ateşkes Antlaşması, İstiklâl için Milli Teşkilâtların Kurulması ve Deli Halid.	136
BÖLÜM-11	
İstiklâl Yolunda Mustafa Kemal ve Kâzım Karabekir buluşması ve Deli Halid.....	165
BÖLÜM-12	
Erzurum, Sivas Kongreleri ve Deli Halid	180
BÖLÜM-13	
Trabzon ve Çevresinde Milli Teşkilâtların Kurulması ve Deli Halid.....	191
BÖLÜM-14	
Şeyh Eşref İsyanı ve Deli Halid	202
BÖLÜM-15	
Sarıkamış, Kars'ın Kurtarılması ve Deli Halid	212

BÖLÜM-16	
Batı Anadolu'da Yunan İşgal ve Mezalimi, 1. İnönü Savaşı, Kocaeli Grup Komutanlığı ve Deli Halid.....	239
BÖLÜM-17	
İkinci İnönü Savaşı, Deli Halid'in Anası Fatma Hanım ve Deli Halid	259
BÖLÜM-18	
Yunan Taarruzu, Kütahya-Eskişehir Savaşları ve Deli Halid.....	268
BÖLÜM-19	
Sakarya Meydan Muharebesi ve Deli Halid	286
BÖLÜM-20	
Kocaeli Grup Komutanlığı'nın Büyük Taarruz Hazırlıkları ve Deli Halid	319
BÖLÜM-21	
Büyük Taarruz, Marmara Bölgesi'nin Kurtarılması ve Deli Halid.....	343
BÖLÜM-22	
Mudanya Mütarekesi ve Deli Halid.....	395
BÖLÜM-23	
Deli Halid'in Meclis'te Vurulması ve Şehadeti	403
BÖLÜM-24	
Sorular ve Şüpheler:.....	429
BÖLÜM-25	
Sonuç	432
BÖLÜM-26	
Bilenler, Tanıyanlar, Deli Halid'i Anlatıyor	443
BÖLÜM-27	
Resmi Biyografi.....	467
BÖLÜM-28	
Ekler:.....	470
Yararlanılan Kaynaklar	507

İnsanları yücelten iki büyük meziyet vardır:

“Erkeğin cesur, kadının iffetli olması.”

Bu iki meziyetin yanibaşında her iki cins,
kadınla erkeği şereflendiren tek bir fazilet vardır:

Vatana icabında her şeyi tereddütsüz feda edecek kadar bağlı olmak.

İşte Türkler bu çeşit kahramanlardır ve ondan dolayı Türkler
öldürülebilirler, lâkin mağlup edilemezler.*

Napoleon BONAPARTE

* *Türkler İçin Ne Diyorlar*, Der. Mutlu Altay, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1984

Her türlü yokluklar içerisinde, altı çocuğunu da,
bu aziz vatan ve millete hizmet yolunda,
tertemiz helâl lokmalarla büyütüp, yetiştiren,
rahmetli cesur babam İsmail ve iffetli anam Cemile Özkan'ın
aziz ruhlarına...

Sunum

“Dereler تنها olunca tilkiler bey olur...”

Bir insan düşünün!..

42 senelik ömrünün 22 senesi, eşkîyalar, asiler ve düşmanlar karşısında, savaş meydanlarında; hep en ön safta, devletine, milletine sadakatle, fedakârca ve kahramanca hizmetlerle geçsin, buna karşılık ölmü, Ankara'nın göbeğinde, Millet'in Meclisi'nde ve dost(!) kurşunuyla olsun...

İşte, O, Deli Halid Paşa'dır...

Kadim Türk-Müslüman geleneğine, örfüne, inancına, adına lâyık yaşamış, Fatma Ana yetiştirmiş oğlu Halid'i.

Eyüplü Halid kimisi için... Kimine göre Deli Halid... Şeyh Edebali'nin “Atın iyisine doru, Yiğidin iyisine deli derler” dediği, yiğidin iyisi, Deli Halid!

Adı tarihten silinmeye çalışılsa da; Milletinin gönlünde müstesna yerini sessizce muhafaza eden, o koca yüreğine vatan ve millet sevgisinden başka bir sevdanın hayalini dahi sokmamış, şahsi makam, mevki, ikbal, evlad-ü iyal arzusu hayallerine bile girememiş, ayıya dayı demeden köprüleri geçmiş, düşmana bile mertliğinden vazgeçmemiş bir Yiğit!...

Milleti tarafından adına destanlar yazılan, hayrına çeşmeler yaptırılan, dilden dile gönülden gönüle anlatılan bir Kahraman!...

Görev yaptığı her yerde, milletinin fertleriyle gerçek ve samimi gönül köprüleri kuran, bu sebeple de, O'nunla omuz omuza savaşabilmek, birliğine katılmak için, gönüllülerin sıraya girdiği, mütevazı bir Lider!...

14 • Deli Halid Paşa

Mazluma, mağdura, zayıfa, garip gurebaya ne kadar şefkatli, merhametliyse; haine, haksıza, zalime, kahpeye, korkağa ise o kadar Kahhar!

Olduğu yere, yenilginin, hezimetin, bozgunun uğramadığı, katıldığı hiç bir muharebeyi kaybetmemiş bir Cihangir!...

Osmanlı'nın son savaşları, Trablusgarp, Balkan, Birinci Cihan Harplerinin hepsinde yer almış, İstiklâl Harbi'nin önce Doğu, sonra Batı Cephelerinde destanlar yazmış, Doğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Kafkaslar'da bütün planlarını, oyunlarını bozduğu İngilizler tarafından aranırken, Karadeniz Bölgesi'nde gönüllü milisler toplayıp eğiten, Kuva-yı Milliye teşkil eden bir Teşkilâtçı!...

Aralık 1918 ve Ocak 1919'da kongreler tertipleyip, vatanın altı ilini (Artvin, Kars, Ardahan, Iğdır, Batum, Nahçıvan, Ahıska), içine alacak şekilde Cumhuriyet ilan ettiren bir Vatanperver!... (Evet, yanlış okumadınız, 18 maddelik anayasası olan, Anadolu'da kurulmuş ilk Türk Cumhuriyeti, kadınlara da seçme-seçilme hakkı veren, demokratik bir Cumhuriyet.)

Devlet adamlarına, “Buralarda o kadar çok sevilip sayılıyordu ki; yaşasaydı, ‘Şeyh Sait İsyanı’, ‘Dersim İsyanı’ çıkmazdı” dediartebilecek kadar güven duyulan; özellikle, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu halkının gönlünden silinemeyen, hasretle, o modelde, o gönülde, o yiğitlikte, o mertlikte, o mütevazılıkta liderlerin, yöneticilerin, idarecilerin, komutanların beklendiği bir Devlet Adamı!...

Katıldığı bütün harplerde, askerinin hep en önünde bulunduğu için aldığı 13 düşman kurşunu yarasını, gövdesinde şerefli madalyalar gibi taşıyan, “Vatan bizimdir, kaçan haindir, düşmana sırtını döneni vururum, ben dönersem siz de beni vurun!” diye emir verebilen, üzerinde taşıdığı iki tabancadan sağdakine namuslu, soldakine namussuz adını veren, namuslu ile düşmana, namussuz ile hainlere sıkkan, düşman üstüne, Fetih Suresi'ni ezberden okuyarak gidebilen bir Serdengeçti!...

Savaşların, düşman toplarının, güllerinin, makineli tüfek mermilerinin 13 defa vurup yıkamadığı, ancak, sulh zamanı TBMM'de sırtından vurulup, harplerde ulaşamadığı şehadet makamını kucaklayıp Hakk'a yürüyen bir koca Şehit!...

Şarkın Fatihi, Garbın Halâşkârı, yaralı vaziyette beş gün hastaneye kaldırılmadan, meclis masası üzerinde yatırılarak hayatına kast edilen bir Mazlum!...

Yaptığı bunca fedakârlık, hak ederek elde ettiği zafer ve başarılarına rağmen, hiçbir inkılap tarihi veya yakın tarih kitaplarında adı geç(iril)-meyen(!) resmi vefasızlığın muhatabı bir Mağdur!...

Askerinin yiyemediğinden yemeyen, giyemediğinden giymeyen, düşmanın yaptığı her mezalimi, alçaklığı gördüğünde çocuk gibi hüngür hüngür ağlayacak kadar yufka yürekli bir İnsan!...

Elle tutulur gerçek kahramanları olmadığından; süngerden, örümcekten, uzaylıdan, katil inek çobanları kovboylardan, Vietnam Savaşı'nda utanç verici bir hezimet sonrası, arkalarına bakmadan kaçan kılıç artığı askerlerden kahramanlar, rol modeller yaratmaya çalışan Kutsaltahta'nın (Hollywood) elinde böyle bir karakter olsa, onlarca film, dizi ile bütün dünyaya tanıtmaya, anlatmaya çalışacağı, gelin görün ki, yurdu-muzda harp tarihinin en iyi okutulduğu okullarından (Askeri Lise, Harp Okulları) mezun olan ve milletin harp tarihini en iyi bilmesi, tanınması gereken bugünkü meslektaşlarının, subaylarımızın bile büyük çoğunluğunun, adını duymadığı, tanımadığı gerçek bir Kahraman Asker!...

23 senelik subaylık mesleğinin 13 senesini Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde (Gaziantep, Mardin, Şırnak, Beytüşşebap, Tatvan, Sarıkamış) geçirmiş fakirin aciz kanaatine ve bu bölgelerde yaşayan insanların duygu ve düşüncelerine göre ise, gerçek bir kahraman, bir rol model, bir davranış şekli, bir ruh halidir, Deli Halid!...

Nereden mi çıkarıyorum?

Deli Halid Paşa'yı hâlâ hasretle yâdeden, özlemle anan ve O'nun gibi yönetici, lider ve komutanları bekleyen bölge insanından...

Çünkü, bu bölgelerin mert, fedakâr, yiğit ve namuslu insanlarını tanıyan bilir. Onlar sizi görür görmez yüreklerini, gönüllerini, bağırlarını, evlerini açar, yemez yedirir, içmez içirirler. Sizi sever saygı duyar ve güvenirlerse; ölümleri pahasına size gövdelerini siper ederler. Devleti temsil eden insanlarda en çok değer verdikleri şeyler, adalet, yiğitlik, mertlik ve mütevazılıktır.

Bu insanlara yapılacak en son şey, alçak dağları ben yarattım havalalarında gururla, kibirle onlara tepeden bakmak, onları küçümsemek, değer vermemek, yani adam yerine koymamak ve riyakâr olmaktır. Belki göreviniz, makamınız, mevkiniz dolayısıyla size saygı duyuyormuş gibi görünürler, ama gerçekte, sizden ve dolayısıyla sizin temsil ettiğiniz her şeyden nefret ederler. Özellikle, Devleti temsil eden insanların adil

ve dine saygılı olmasını beklerler. Buralarda Şeyhler, Mollalar çok saygıdeğerdir, sözleri dinlenir, sayılır, itaat edilirler.

Deli Halid bir şeyh veya molla mıdır? Hayır!

Bu bölge insanı; adaletliyse, cömertse, ağalarına saygı duyar, sözünü dinler, itaat ederler.

Deli Halid bir ağa mıdır? Hayır!

En önemlisi de, bugünlerde, ırkçılık yaparak, “her millet kendi kaderini kendi eliyle belirlemelidir, kendi kendini yönetmelidir” diye düşünenlere soruyorum.

Deli Halid, köken olarak, Kürt müdür? Hayır!

O, İstanbul Eyüp’te doğup büyümüş, milletine karşı cömert, şefkatli, merhametli, adaletli, cesur, mert, namuslu, mütevazı, sözüne sadık, fedakâr, vefakâr, yiğit bir Türk Subayı’dır!...

Deli Halid’in, Türk olması, bu insanlar tarafından bu kadar çok sevilip sayılmasına, seve seve, ölüme bile gönüllü olarak, O’nunla birlikte koşmalarına engel olmamıştır. İşte, eğer Deli Halid’e böyle vefasızlık edilerek unutturulmaya çalışmak yerine; bu Millet’e anlatılsaydı, öğretilseydi, hatta üniversitelerde **“ne yapmış veya ne yapmamış ki, bu insanlara kendisini bu kadar çok sevdiren saydırmış olduğu”** incelenseydi, emsâl, rol model olarak, kitaplarla, filmlerle, dizilerle topluma sunulsaydı, resmi politikalar ile **o modelde, anlayışta insanlar yetiştirilebilseydi**; etle tırnak gibi bin senedir birarada yaşayan iki toplumun arasında, sokulan ve oynattıkça acı veren bu bölücü kıymığı çıkarmaya çalışan ve bataklıktaki gül gibi, adeta, kendi kendine yetişen, bir Eşref Bitlis yetişsin diye 70, bir Ali Gaffar Okkan vb. çıksın diye 80 sene beklenmez, 35 senedir yaşanan bu acılar yaşanmayabilir, analar ağlamayabilirdi!...

Artvin Şavşatlı bir halk ozanı Aşık Sefai’nin, “Kuduz Köpek Dalıyor” isimli şiirinde duymuştum adını ilk defa, Harp Okulu’nda teğmen adayı, 20 yaşında vatani, milleti için idealleri olan genç bir Harbiyeli iken:

“Töreleri bozdunuz tarihi ağlattınız,
Deli Halid Paşa’nın ruhunu sızlattınız!”

1992 senesinde, Teğmen çıktıktan sonra, bana emanet edilen 22 vatan evladı Erbaş/er ve bir Astsubayla, tim Komutanı olarak Mardin’in bir ilçesinde görevlendirilmişim.

Orada rutin bir yol kontrolü sırasında tanıştığım daha doğrusu adını bile bilmeden elini öptüğüm ve birkaç dakika sohbet ettiğim, seksenlik nur yüzlü bir dede: “Oğul, Halid Bey gibiler gelmedikçe daha çooook eziyet çekeriz buralarda” demişti. Bir dedenin ancak öz torununa bakabileceği şefkat ve merhamet dolu bakışlarla, güneş yanığı, kapkara olmuş yüzüme, sıcaktan pul pul kavlamış kulaklarıma, ve uçuklar içindeki dudaklarıma bakarak...

Yer yer bir metreye varan, bazen geçen karlarla kaplı Kato Dağı’nda bir görevdeydim, bu sefer Beytüşşebap’ta, 1993 yılında...

Sigara tutmuştum, bir mola esnasında bize mihmandarlık yapan 60’dan fazla yaşıyla, yiğit Jirki Aşireti’nden korucu amcaya. Yabancı markaydı içtiğim ve tuttuğum sigara. Yüzüme bakmış ve “Bu çileleri niye çekiyorsunuz” demişti, kolum halen O’na doğru havada dururken.

“Oğlum” dedi, sevecen bir ses tonuyla. Her daim sert ve haşin görünen yüz hatları ve baktığında insanı delecek gibi bakan çukur gözlerine inat: “Kusura galma, oğlum diyorum, iki şey diyeceğim.”

“Esağfurullah Beybaba, buyur, babam yaşında adamsın, oğlum desen ne olur, komutanım desen ne olur. Hem, oğlum demen daha çok hoşuma gider” diye cevaplamıştım.

“Oğlum” dedi, “bir, Halid Bey gibi hep önden gidiyorsun, bu benim vazifem. İkincisi de, bak sen okumuşsun komutan olmuş adamsın, bilmez misin ki, ha buna verdiğin para gâvura gidiyor. Onlar da bu parayla bizim gâvurlara silah veriyor seni buraya diyor!”

Havadaki elim titrerken, hüngür hüngür ağlamaya başlamıştım. Saf, duru tertemiz bu adamın vatan ve millet sevgisiydi, beni, böyle elektrik verilmiş gibi sarsan ve hıçkırığa hıçkırığa ağlatan.

Beytüşşebap bir çanağın içidir. Şimdi nasıldır bilmiyorum, ama o zamanlarda, Eylül’de yolları kapanır, Haziran’da ancak açılırdı. Açıldığı yerlerde, doğuda Süvari Halil Geçidi’nden Hakkari, batıda ise Tanin tanin Geçidi’nden Uludere... Aman Yarabbi! Böyle bir yerde yaşayacak, sadece askerlik yapmak için buranın dışına çıkacaksınız, hiçbir imkânınız olmayacak. Buna rağmen sizde bu şuur, bu vatan ve millet sevgisi olacak. Bu yiğit adamın her türlü kirli siyasetten uzak, vatan ve millet sevgisi beni o kadar etkiledi ki, ağlayarak sadece şu sözler dökülebildi, dudaklarımdan: “Beybaba, Halid Bey kim, bilmiyorum, ama sana söz bir daha yabancı sigara içmeyeceğim.”

Tatvan'da, sene 1999, Tank Bölük Komutanıyım. Bitlis, Muş, Tatvan arasında, terorist geçiş yollarına hakim yüksek bir tepede görevli olan tankımdan arızalandı mesajı aldık. Teknisyen ve bakım ekibimle gittik, tankın yanına. 400-500 metre karelik bir alanda, tel örgülerle çevrili, iki barakanın ve bir televizyon vericisinin olduğu bir yer. Bakım ekibim tankla ilgilenirken, ben de Karakol Komutanı ile iki barakanın arasında çay içiyor, sohbet ediyoruz. Gencecik bir Astsubay. İlk görev yeri burası. Hâl hatır faslından sonra, diğer barakanın ne olduğunu sordum. “Komutanım, bu vericinin çalışanı dört tane Kürt var, bizi de hiç sevmiyorlar, onun için çok muhatap olmuyoruz” dedi.

“Oğlum, öyle deme, bak gelmişler, Allah'ın bu dağında, Devletimiz, milletimiz için çalışıyorlar. Teroristler şu yukarıdan bırak mermiyi, kaya yuvarlasalar, hepinizin başına beraber düşer, aynı kaderi paylaşıyorsunuz” dedim. Tam bu sırada, o barakanın kapısından, 50-55 yaşlarında bir kişi çıktı. Bize doğru bakıyor, ama ürkek bakıyordu.

Ayağa kalkarak, “Selâmünaleyküm Emmi!” diye seslendim. “Aleyküm selaaam, Kumandan” diyerek bize doğru gelmeye başladı. Ben de O'na doğru giderek, elini tuttum, öptüm başıma koydum.

Ağlamaya başladı. “Emmi, ne oldu, bi hatamız mı oldu?” diye sordum. “Yok Kumandan, estağfurullah! Burada er'i, onbaşı bile bizi adam yerine koymazken, Devletin koca(!) yüzbaşı elimi öptü, ona uygulandım.”

“Emmi öyle deme, onlar da sizi sever, sayar, bir kusurları varsa gençliklerine ver, çektikleri sıkıntılara, aile hasretine ver!”

“Yok, Kumandan yok, biz her şeyin farkındayız, İnşaallah, Halid Beyler gene yetişecek!” dedi gözlerini kurulayarak.

“Deli Halid'den mi bahsediyorsun, Em...” lafımı bitirmeye fırsat bırakmadan, “Deli değildir” diye celallendi.

“Emmi, yiğit namıyla anılır, O'na akıl noksanlığından değil, yiğitliğinden, cesaretinden dolayı deli denmiş.”

“Yok Kumandan, bize dedelerimiz, babalarımız anlatmış, O Veli'dir, deli değil! Bi çayımızı içer misin Kumandan?”

“Şeref duyarım, tavşan kanıdır şimdi, sizin çayınız” diyerek onların barakasına girdim. Diğer çalışanlarla da tanıştırdı. Orada kaldığım bir saat boyunca, dördü de, “Veli Halid Bey'i” anlattılar bana, sobanın üstünde ısıttıkları köy ekmeğine dürdükleri otlu peynir ve çay üstüne çay ikram etmenin verdiği hazzı yaşayarak! İlginç bir sohbet olmuştu.

Asıl ilginç olan şey şuydu ki; kendi yaşları, O'nu bizzat görmeye tanımaya yetmemesine rağmen, babalarından, dedelerinden duydukları, dinledikleri Deli Halid'i, bu insanlar biliyor, tanıyor, hasretle, rahmetle yâd ediyorlar, O'nun gibi liderlerin, yöneticilerin, komutanların hasretini çekiyor, O'nun gibileri bekliyorlardı. Ama ben bilmiyorum, tanımıyorum. Hiç duymamıştım bile. Üstelik ben, güya, İnkılâp tarihinin en iyi okutulduğu Askeri Lise ve Harp Okulu'ndan mezun olmuştum. İşte, bende bu yüzden Şark görevimi tamamlayıp Batıya döndükten sonra, araştırmaya, öğrenmeye çalıştım, Deli Halid'in kim olduğunu, neler yaptığını veya yapmadığını...

Deli Halid'in hayatıyla ilgili, yapmaya çalıştığım araştırmalarda, maalesef hep kalın bir sis perdesiyle karşılaştım. Böylesine önemli bir kahramanın bütün hayatı hakkında, değil derli toplu bir çalışma, doğru dürüst bir biyografi dahi yapılmadığı gerçeğiyle karşılaştım. Sadece Dr. Gürsoy Solmaz Beyefendi'nin "Deli Halid Paşa" isimli, Kültür Bakanlığıca 1996'da yayımlanan bir kitap vardı. O kitapta, gene Gürsoy Solmaz Bey'in kendi ifadeleriyle "*bütün hayatını değil, genellikle Doğu Anadolu'da görev yaptığı sınırlı yılları*" kapsamaktadır.

İşte bu sebeple adeta samanlıkta iğne aramak, iğneyi bulduktan sonra da, o iğneyle kuyu kazmak gibi meşakkâtli bir çalışmaya başladım. Onlarca kitaptan, dergiden, gazeteden, makaleden ve o devrin tanıklarından dinlediklerimle, bazen bir kitaptan bir cümle, bazen bir satır bulmaya çalıştım. Tabii bu esnada mesaim de devam ettiğimden dolayı bu kitabın ortaya çıkması tam 16 yıl sürdü. Bu zorlu ve meşakkâtli yolda, iki düstûrum, rehberim oldu. Birincisi Özel Kuvvetlerimiz'in "*zoru başarırız, imkânsız zaman alır*" parolası, ikincisi de, yüce Mevlâna'nın: "*Vazifesini tam yerine getirememiş olanın vicdan rahatsızlığına ne ilacın şifası, ne mazeretin duası kâr etmez*" sözleridir.

Düşünmeye, anlamaya çalışan her Türk evladı gibi benim de yüreğim, gönlüm, beynim yaralı... Kırık dökük de olsa, layık olamasam da, dilim döndüğü, gücüm yettiğince, yazayım, anlatayım istedim, bulabildiklerimi, öğrenebildiklerimi...

Vefakâr milletim tarafından benim zayıf omuzlarıma, kırık gönlüme, günahkâr nefsim'e yüklenen bu ağır emaneti, profesyonel araştırmacılara, tarihçilerimize, daha bilgililere, daha ehil ellere, daha geniş gönüllere, teslim edebileyim, Doğulu, Batılı ayırt etmeden, analarımızın göz yaşlarını dindirmeye katkım olsun istedim! Bu insanların bilerek

veya bilmeyerek bana emanet ettikleri bu büyük sorumluluğun gereğini yerine getirmeye çalışırken; bu yiğit, serdengeçti cihangirin, bu koca Şehit'in aziz hatırasını yâd edebilecek, O'nun istediği gibi bütün vatan-daşlarımız arasında yeniden gönül köprüleri kurabilecek, bozulan yolları yeniden tamir edebilecek insanlarımıza, küçücük de olsa, bir pencere açabilmek, "Bütün yokluk da olsa her yer, Bari yok der bir sadâ", olabilmek, ümit verebilmek bütün gayretim...

Günümüz insanının, özellikle gençliğinin, okumaya yazmaya tahammülü ve belki de zamanı olmadığından, lafi eğip bükmeden, öğrenebildiklerimin zekâtını vereyim istedim. Elbette zekâta düstur, yakından uzağa doğru olduğundan zekâtımı öncelikle, fikir ve şuur yakınlığım bakımından;

Gül goncasını, çiğerparesi evladını toprağa emanet ederken, "Vatan sağolsun, Ben artık şehit anasıyım, ne mutlu bana" diyebilen analara,

"Bir oğlum daha var, O'da vatana feda olsun" diyerek, gözyaşlarını kan çanağı olmuş gözlerinden, yanakları yerine içine akıtarak, her türlü ihanetlere, aymazlıklara, nemelazımcılıklara inat, şerefle, dimdik ayakta durmayı şiar edinmiş babalara,

Vatanına ve milletine karşılıksız hizmet aşkıyla dolu ruhlarının rehberliğinde, gönül ve bilim şuuruyla kanatlanıp, yurdun ve dünyanın dört bir tarafında, "bu milleti yeniden hak ettiği zirvelerdeki yerine çıkarmak" için çalışan asker, sivil yüce gönül sahiplerine gönderiyorum. Kabul ederlerse bahtiyar olur, şeref duyarım. İşte zekatım!

Tarihi şan ve şerefle dolu, 1000 yıldır İslâmın bayraktarlığını yapmış ve "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir." (Maide: 54) Ayet-i Kerimesi'nin şehadetiyle, Alemlerin Rabbi Allah (c.c)'in övgüsüne, sevgisine ve inşaallah rızasına mazhar olmuş Necip Türk Milleti'nin ve O'nun, şerefle, haysiyetle birarada yaşama ideâllerinin, hizmetkârı olmak durumunda olan Devletimizin, özellikle son üç asırdan beri tedricen ve hissettirilmeden içine düşürüldüğü üç temel meselesi veya hastalığı vardır: İradesizlik, Hedefsizlik, Aşağılık duygusu. Bu me-

selelerin en temel çözüm, çare, tedavi yollarından birisi ise KAHRAMANLAR'ını (MODEL İNSAN) tanımak, örnek almaktır.

Kahramanların yaptıkları ve yapmadıkları, normal aklın anlayabileceği, kavrayabileceği şeyler değildir. Kahramanlar delidir. Onlar, her şeye rağmen, bir milleti millet yapan ve devamını sağlayan değerlerin, sembollerin, kültürün; yaşayan, yaşatan, hatırlatan ete kemiğe bürünmüş temsilcisidirler.

Öyle ise; çok rahatlıkla şu hükmü verebiliriz; **Milletler, ancak ve ancak milli kültürlerine ve o kültürün ete kemiğe bürünmüş şekli olan kahramanlarına sahip çıktıkları, yaşayıp, yaşattıkları sürece, aynı millet olarak hayatlarını devam ettirebilirler.** Semboller ve kahramanlarının gücü, sağlamlığıyla güçlü olur, varlığını devam ettirir, geçmişe hasretle, geleceğe ise güvenle bakarak yürüyebilirler. Böyle yapmazlarsa, başka milletlerin avı, hedefi olur, aşağılanır, zayıflar, hatta yok olurlar. İnsanlık ve tarih sahnesinden silinip giderler. Mazinin güçlü kültürlerini, medeniyetlerini, imparatorluklarını kurmuş; Asurlular, Babilliler şimdi nerededirler? Mısır Medeniyetini kuranlar nerededir? Sümerler nerededir? İnkalar nerededir? Avarlar, Hazarlar nerededirler?

Bu Millet ve Devlet, bugün dünya devletleri arasında hakettiği müstesna yerde değilse; bunun sebebi, ne iktisadidir, ne siyasedir, ne askeridir, ne dini, ne de kültürelidir. Problem; kahraman (model insan) eksikliğidir. Çünkü, insanlarımızın çoğu, vatan ve millet yolunda, ya ne yapması gerektiğini bilmiyor, ya da, ne yapması gerektiğini bilenler, nasıl yapacağını bilmiyorlar. İşte kahramanlar veya model insanlar toplumu oluşturan fertlere, vatan ve millet yolunda ne yapılması ve nasıl yapılması gerektiği konusunda emsal teşkil eden, örnek alınacak insanlardır. Bugün temel meselemiz, böyle insanların olmaması değil, ortaya konul(a)mamasıdır.

İşte o eksikliği hissedilen, model insan olabilecek gerçek bir kahramandır, **DELİ HALİD!**

Rol model olabilecek insanlar ki, yalnızca düşman karşısında destan yazan askerler değil, her alanda (eğitim, sağlık, hukuk, din vb.) tarihî ve sosyolojik açıdan incelenip, değerlendirilerek gün yüzüne çıkarılabilir. Toplumu birarada tutabilmek, fikir, gönül, ideâl birliği oluşturabilmek açısından son derece önemli olan ve örnek, emsâl teşkil edebilecek, model olabilecek gerçek kahramanlarımız varsa onlar ön plana çıkarı-

lır, yoksa, Kutsaltahta (Holywood)'nın yaptığı gibi hayali kahramanlar oluşturulur. “*Dereler tenha olunca tilkiler bey olur...*” der, bir atasözü-müz. Gerçek kahramanlar unutturulduğundan, piyasa tilkilerle doludur bugün.

Tarihi açıdan bakıldığında, kahramanlar çıkarmak konusunda en münbit, ancak resmi anlamda, “herhalde çok olduğundan” gerçek kahramanlarını tanıyıp tanıtmakta, nankör veya vefasız diyemeyeceğim, ama en ihmalkâr toplumun da gene Türk Milleti olduğu inkâr edilemez bir gerçektir.

İnsanımıza gerçek kahramanlarımız tanıtılıp anlatılmadığından, içine düşürüldüğü aşağılık duygusunu gidermek için, sözde vatan kurtaran(!) dizi, film veya kitaplardaki hayâli, kahramanlarla kendini avutmaya çalışmaktadır. Oysa, bizim geçmişte ve günümüzde, öylesine çok ve gerçek kahramanlarımız vardır ki, bunların filmleri, dizileri yapılmış olsa, bunları seyretmeye bile bir insanın ömrü yetmeyeceği gibi, bu ünlü ve çok reyting alan sahte, meccani, hayâli kahramanlar, bunların yanında sümüklü çocuk olmaktan öteye geçemez!...

Gerçek kahramanlarımızın ve öz değerlerimizin tanınmaması, bilinmemesi, unutulması neticesinde, Milletimiz şaşkınlığa, bezginliğe, yılgınlığa, aşağılık duygusuna ve nihayet yeise (ümitsizlik) düşmektedir. Yeis ise, insan ruhunu pörsüten, akıl ve gönül ışıklarını söndüren, ellere kelepçe, ayaklara pıranga olan, Akif'in ifadesiyle “*düşenin boğulacağı bir bataktır!*” Allah'ın (c.c) haram ettiği en büyük günahlardan birisidir.

Bir şeyler düşünen, bilen, hayaller kuran insanların en önemli eksikliklerindedir çoğu zaman! Başkalarının da aynı şeyleri bildiğini, düşündüğünü, hasretini, özlemine çektiğini zannetmek. “Karanlıkta kaş atmak” der buna, benim güzel Anadolu insanım. Bu sebeple kaybolur gider bir çok fikirler, hayaller, ümitler. Tercüman olmak gerekir bazen. Rahmetli Cemil Meriç “millet hafızadır” demektedir. Gerçek kahramanlar, menkıbelerle, destanlarla, kıssalarla, fıkralarla, anekdotlarla, hikâye ve roman kitaplarıyla, basın-yayın aracılığıyla, dizilerle, filmlerle anlatılır, gösterilir ve bu yollardan topluma sunulabilir ve hafızalar tazelenir. Böylece kulaklardan, gözlerden beyinlere, oradan akıllara, oradan da kalplere, gönüllere sokularak, topluma mal edilebilir. Yaşayan insanlar onlara öykünür ve onlar gibi olmaya, onlar gibi yaşamaya çalışır. Bir rehberi, bir istikameti olur.

Unutulmamalıdır ki, “**taklit**”, toplum hayatı içinde, yazılı olmayan “**sosyal bir kanun gibidir**”. Bu sebeple medyada, günümüzde sadece maddi kazanç düşünülerek yapılan sahte kahramanlık haberleri, hikâyeleri, ihanetler, cinayetler, iffetsizlik, eşkıyalık, gibi şeyler kaldırılmalı; bunların yerini iyilik, cömertlik, fedakârlık, sadakat, vatan sevgisi gibi asil duyguları dolu dolu yaşamış gerçek kahramanlar almalıdır.

Deli Halid özelinde, bu kutsal Vatan’a ve Necip Milletimiz’e gerek fiilen düşman karşısında, gerekse düşünce, ilim ve sanat anlamında, maddi manevi her alanda çalışarak gayret gösteren, emek veren, mübârek kanlarını, terlerini akıtarak, seve seve hizmet eden bütün gerçek kahramanlarımızdan ahirete intikâl etmiş olanlara Yüce Allah’tan (c.c) gani gani Rahmet, hayatta olanlara ise, hayırlı uzun ömürler ve muvaffakiyetler diliyorum.

Bu kitap; arz etmeye çalıştığım gibi, 16 yıl süren ve imkânlarım (aslında imkânsızlıklarım) ölçüsünde titiz inceleme, araştırmalar sonucu yazılmaya gayret edilmesine rağmen mutlaka çok eksiklikleri ve belki de yanlışlıkları ihtiva edebilir. Eksiklikler ve varsa yanlışlıklar için, başta Aziz Şehit Deli Halid olmak üzere, bütün Milletim’den af diliyor, o her şeyi hoş görebilen yüce gönüllerine sığınıyorum.

Bu arada, bu kitabı yazmakla, yazmamak arasında gidip gelirken, bütün bu imkânsızlıklar içinde, ben bu işi başaramayacağım galiba diye gevşemeye başladığım dönemlerde, verdikleri manevi desteklerle beni motive eden saygıdeğer büyüklerim, Sayın Ahmet Taşçı, Sayın Mehmet Çakırca, Sayın Osman Özgan ve Sayın Ekrem Çalış Beyefendilere,

Gözbebeklerim Ömer Altuğ ve Özüm Aybike’min annesi; görevimden arta kalan zamanlarımın hemen hemen tamamında kitaplarımla uğraşırken, istemeden de olsa ihmal ettiğim, buna rağmen her zaman yanımda olan, O’nu bana nasip ettiği için Allah’a (c.c) şükredip, “Allah’ım ben O’ndan razıyım, Sen de razı ol!” diye dua ettiğim, biricik eşim, Funda Özkan’a minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

İbrahim Özkan

BÖLÜM-1
Deli Halid,
Ailesi ve Harbiye Yılları

“Bize kalan aziz borç, asırlık zamanlardan;
Tarihi temizlemek sahte kahramanlardan.”

Necip Fazıl

1883 YILINDA, Kastamonulu asker bir baba, Ahmet Bey ve Anne Fatma Hanım, İstanbul Eyüp'te dünyaya gelen erkek evlatlarına; İki Cihan Sultanı Rasulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ev sahipliği yapma şerefine ermiş, büyüklerin büyüğü Sahabe, İstanbul'un gerçek sahibi, Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin (r.a) adını vermişlerdi: Halid.

Halid'in babası Ahmet Bey de kendisi gibi İstanbul'da doğmuştu. Ancak, aslen Kastamonuluydular. Dedesi Hacı Osman Bey, Kastamonu'nun Taşköprü Kazasının Yazı köyü eşrafındandı ve Tütün Gümrüğü Nazırlığı yapmıştı.¹ Babası Ahmet Bey ise askerdi. Miralay (Albay) rütbesiyle ordudan emekli olmuştu. Ahmet Bey, 93 Harbi de denilen 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi'nde, 1897'de Dömeke'de Yunanlılarla yapılan Meydan Muharebesinde ve Yemen İsyanı'nın bastırılması sırasında gösterdiği kahramanlıklardan dolayı iki defa ödül almıştı.

Ahmet Bey, emekli olduktan sonra Eyüp'teki Şifa Havuzu çiftliklerine yerleşmişlerdi. Ahmet Bey, Birinci Dünya Harbi'nin sonlarına doğru vefat etmiş, vasiyeti gereğince, çiftliğin köşkünün (günümüzde otel ve lokanta olarak hizmet veren, Eyüp'teki Halid Paşa Konağı)

¹ Deli Halid Paşa'nın kendi el yazısıyla 16 Ocak 1924'te, TBMM'ye Sunduğu Tercüme-i Hal Belgesi.

150 metre ilerisindeki Turgutlar Mezarlığına defnedilmişti. Burası, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasında, ki tarihe "Vaka-ı Hayriye" olarak geçmiştir, cesaretleriyle ün salmış yedi şehidin mezarı idi. Askeri tarihe çok meraklı olan Ahmet Bey, yaşarken de buraya gelir, mezarlığın bakımıyla bizzat ilgilenir ve etrafını çiçek bahçeleriyle çevirirdi.

Halid ailenin üçüncü çocuğuydu. Altı kardeştiler. Dört erkek ve bir kız kardeşi vardı. Halid, genç bir delikanlı iken kendisi gibi asker olan ağabeyi Mehmet Bey şehit olmuş, diğer ağabeyi Osman, küçük kardeşi Mahmut Beyler de vefat etmişler ve babasının yanına Turgutlar mezarlığına defnedilmişlerdi.²

Deli Halid'in annesine, hayatta kalan kardeşi Sami Bey'e ve kız kardeşine büyük bir sevgisi ve bağlılığı vardı. Hayatı hep cephelerde savaşlarda geçtiğinden, hiç evlenmemişti. O, hep vatani ve milleti için oradan oraya koşmuş, cepheden cepheye gezmişti. Bu sebeple de evlenmeye fırsat dahi bulamamış, bir aile bile kuramamıştı. Ancak, Dersim'de görev yaparken, burada ailesini kaybetmiş üç yetim çocuğu sahiplenmiş, evlat edinmişti. İmkân buldukça, bütün boş vakitlerini evinde ailesiyle geçirirdi. Harpler sırasında, evini asla habersiz ve mektupsuz bırakmazdı.

İngilizler, Milletçe topyekün mücadele verdiğimiz, İstiklâl Harbi zamanında, her yerde, her türlü kirli vasıtaya başvurarak, özellikle Kafkaslar'da ve Doğu Anadolu'da bütün stratejik planlarını, oyunlarını bozan Deli Halid'i tahrik ederek yıldırıma, ele geçirmeye çalışıyorlardı.

Bu maksatla İstanbul'da genç yaşında eşinin ve biri şehit üç oğlunun vefatlarıyla ciğeri dağlanmış, bir diğer oğlunun, ciğerparesi Halid'inin haberlerini eli yüreğinde endişeyle, hasretle bekleyen; bu vatana Deli Halid gibi bir aslan yetiştiren, mübarek annesi Fatma Hanım da, *Anadolu'ya Milli Kuvvetlere gönderilecek silah ve cephaneleri çiftliğinde saklıyor iddialarıyla*, taciz ediliyor, baskı altında tutuluyordu. İngilizler, bu fedakâr, cefakâr Türk anasını defalarca sorguya almışlar, oğlu Sami Bey'i tutuklamışlardı.³ İngilizler bu çirkin yollara başvurdukları sıralarda, Deli Halid'de, Kocaeli Grup Komutanı idi.

² Cemal Kutay, *Halid Paşa-Ali Çetinkaya Vuruşması*, Tarih Kütüphanesi Yayınları, Ankara, 1955, s. 95.

³ Cemal Kutay, *a.g.e.*, s. 95.

Zaten o dönemde, sadece Deli Halid'in değil, Milli Mücadele'nin belli başlı komutanlarının İstanbul ve diğer işgal bölgelerindeki ailelerini tazyik etmek, tutuklamak, sorgulamak, İngilizlerin başvurdukları son derece adice ve çirkince bir yoldu. Nitekim, İstiklâl Harbimiz'in isimsiz kahramanlarından birisi olan Cevat Rifat Atilhan da, İngilizlerin İstanbul'u işgal ettiklerinde ailelerine yaptıkları zulümle ilgili bir hatırasında şunları anlatır:

“Mütareke'nin en karanlık günleri: 16 Mart 1920. İstanbul fiilen işgal edilmiş, Şehzadebaşı Karakolu'nda masumane uyuyan Mehmedcikler kancıkça öldürülmüştü. Bu hadise bazı soysuzların hayran oldukları Garp Medeniyeti'nin, büyük insan M. Akif'in tabiriyle “tek dişi kalmış canavar medeniyetin” ne olduğunu bundan sonra ne olacağını gösteriyordu. İstanbul işgal günü, İngilizler, Çamlıca'daki evimi basmışlar fakat beni bulamamış, masum annemi sopadan geçirmişlerdi.”⁴

Şehadetinden sonra, annesi tarafından, *Tevhid-i Efkâr* gazetesi muhabiri Muhittin Bey'e verilerek yayımlanan bir mektubunda Deli Halid, bu konuyla ilgili olarak şunları yazmıştı:

“Cebin (korkak) ve hain bir düşmanın başvurduğu bu yol, onun korkaklığını ve neticeden ümitsizliğini ispat eder. Karşısındaki askeri yıldırmanın bu namussuzlar, mazlum ve müdafaadan mahrum kimselere saldırıyorlar. Hepsinin intikamını, Allah'ın lütfu inayetiyle alacağız.”⁵

Halid'in, sözünün eri bu yiğit Türk evladının verdiği bu sözü sonuna kadar tutacağından hiç kimsenin şüphesi yoktu. O, bütün harplerde, canı, kanı pahasına bu sözüne hep sadık kalmıştı...

Mübarek Sahabe Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin manevi kucağında, adeta O'nun tertemiz soluklarıyla büyüyen Halid, İlk, Orta, Lise eğitimini tamamladıktan sonra, 14 Ocak 1901'de Harbiye'ye girdi. Burada da başarılı ve çalışkan bir öğrenci oldu.

Daha o yıllarda gelecekte nasıl bir yiğit olacağını, vatan ve milleti için neler yapabileceğinin, neleri göze alabileceğinin örneklerini veriyordu. Sınıf arkadaşı olan Kemaleddin Sami Paşa, *Cumhuriyet*

⁴ Cevat Rifat Atilhan, *Bütün Açıklığıyla İnönü Savaşları ve Hakiki Kahramanları*, Haz: Atilla Atilhan, Aykurt Neşriyat, İstanbul, 1968, s. 67.

⁵ Cemal Kutay, *a.g.e.*, s. 95-96.

gazetesine yazdığı bir yazısında, Deli Halid’le ilgili Harbiye yıllarına ait bir hatırasını şöyle naklediyor:

“Halid sınıfımızın en sakin, itidalli, çalışkan ve iyi kalbli bir talebesi idi. Fakat bu sükûnet altında, feveran ettiği zaman zapt edilmesi imkânsız şiddet ve kahredici bir kuvvete sahipti. Bir gün, Türk olmayan dört talebenin Türklük hakkında ağır sözlerini duyduğu zaman, hiç birimize haber vermeden, Cuma günü hepsini birden تنها bir köşeye davet ederek, teke tek dövüşmeyi teklif etmiş... İşlerinden en güçlü ve iri yarı olanı Halid’in bu teklifini gülerek ve hafife alarak kabul etmiş. Halid bu iri yarı cüsseli olanı birkaç dakika içinde kan revan içinde bırakmış. Bunun üzerine diğer üç kişi de aynı anda Halid’in üzerine çullanmışlar. Halid kısa zamanda, üçünü de, aynı hale koyuvermiş. Kendisi de başından yaralanmıştı.

Akşam üzeri işin içyüzünü, öğrendiğimizde, Bize niye haber vermedin diye Halid’e sitem ettik. O parlak, saf ve masum elâ gözleriyle bize uzun uzun baktı ve şöyle dedi: “Siz de aynı hadiseyle karşılaşırsanız, hemen dövüşün... Onlar çok, biz azız!”⁶

Halid, 19 Ağustos 1903’te, 20 yaşında genç bir Piyade teğmen olarak Harbiye’den mezun oldu ve orduya katıldı. Subaylık hayatı boyunca, Balkanlar’da çetelerle, Yemen’de asi Araplarla, Trablusgarp’ta İtalyanlarla, Balkan Savaşları’nda Bulgar ve Sırplarla, Birinci Dünya Savaşı’nda Kafkaslar’da Ruslarla, İngilizlerle, Gürcülerle ve Ermenilerle, İstiklâl Harbi’nde Doğu Cephesi’nde Ermenilerle ve Batı Cephesi’nde ise Yunanlılarla olmak üzere bu aziz vatanın ve necip millletin düşmanlarıyla, hep askerlerinin en önünde olmak üzere savaştı.

Türkiye Büyük Millet Meclis koridorlarında dost kurşunuyla şehit edildiğinde 42 yaşındaydı. Bu yaş, askerlikte normal terfi esaslarına göre, yarbaylığa denk gelen bir yaştır. Fakat Deli Halid, hep harp meydanlarında geçen subaylık hayatı boyunca üstün başarılarından, cesaret ve feragatinden dolayı, normal terfi dönemlerini beklemeden, Birinci Dünya Harbi zamanında Enver Paşa’nın ordumuza getirdiği bir yenilik olan “cesaret ve muvaffakiyetine göre terfi” kanunu gereğince, mümtaz taltiflerle terfi etmiş ve generalliğe yükselmişti.

O dönemde, İstiklâl Harbimizi, çok üstün düşman kuvvetlerine karşı zafere ulaştıran bir çok komutanımız da, bu şekilde terfi et-

⁶ Cemal Kutay, a.g.e., s. 96.

mişlerdi. Mustafa Kemal Paşa, Kâzım Karabekir Paşa, Fevzi Çakmak Paşa, Kemaleddin Sami Paşa, Yakup Şevki Paşa gibi...⁷

Savaş Meydanlarında Kaç Defa Yaralandı?

Günümüzde Deli Halid'in adının geçtiği bazı kaynaklarda, O'nun dokuz defa yaralandığı yer almaktadır. Şüphesiz bir asker için dokuz defa yaralanmak elbette az bir sayı ve şeref değildir. Hele hele bu savaşlarda asgari, Tabur, Alay, Tümen, Kolordu Komutanlığı yapmış bir komutan için. Deli Halid'in muharebelerde bu kadar çok kereler yaralanmış olması, O'nun, kahramanlıklarıyla ilgili anlatılan, anı ve hatıraların gerçekliğinin ve düşman karşısında her zaman en ön safalarda yer aldığına da ispatı olmaktadır.

İstiklâl Savaşı'nın daha başlarında görev yaptığı Trabzon Bölgesi'nde, o kadar çok tanınmış ve sevilmişti ki; İkinci İnönü Savaşı'nda yaralanması üzerine çekilen geçmiş olsun telgraflarından birisinde, O'nun gerçekte kaç defa yaralandığını görebiliyoruz. İşte, Trabzon Müdafaa-i Hukuk Merkezi Heyeti Başkanı Hacı Ahmet Bey'in, Deli Halid'e geçmiş olsun dileklerini iletmek için, çektiği telgraf:

Eskişehir'de Kumandan Halid Beyefendi'ye:

Cephe yaraları mert ve cesur kumandanların kendilerine mahsus (özel) olmak üzere yaratarak aldıkları murassa (değerli taşlarla donanmış) nişanlar mahiyetindedir. Beşer, bunları imal edemez. Siz bunların on ikisini hamildiniz. (taşıyordunuz) Bu defa da onüçüncüsünü ihraz (manevi şerefine ulaşma) etmiş oluyorsunuz. Bu nişane-i fedakâriyi tebrik için müşâşa (parlak) cümlelere bedel size yiğit kalbinizin temayülâtına teb'an (istegine uyarak) gönüllü asker gönderiyoruz. Kahraman muavininizle beraber cephe-i bülendinizi öperek her ikinizi der aguş eyleriz. (kucaklarız) Büyük küçük bütün rüfeka-i mücahedenize (savaş arkadaşlarınıza) bin selâm ve ihtiram (saygı). Trabzon Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyesi Reisi Hacı Ahmet.⁸

⁷ Cemal Kutay, a.g.e., s. 94.

⁸ Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Hacı Ahmet Efendi'nin, İkinci İnönü Savaşı'nda yaralanan Albay Halid Bey'e çektiği, 7 Mayıs 1921 tarihli *ikdam* gaze-

Aman Yarabbi! En büyük Sahabelerden Ebu Eyyüb El Ensari'nin (r.a) kucağında doğup, O'nun mübarek adını almakla şereflenmek. O'nun tertemiz manevi soluklarıyla, adeta kucağında büyüme. Büyüdükten sonrada bir başka büyükler büyüğünün, Halid Bin Velid (r.a) adını taşımak şerefiyle beraber, O'nun gibi, düşman karşısında şartlar ne olursa olsun yılmamak, yenilmemek, katıldığı hiçbir muharebeyi kaybetmemek. Bu uğurda bir çok defalar yaralanmak, ancak pes etmemek, ölümü hiçe saymak. Ne büyük paye, ne büyük saadet, ne büyük şeref...

Halid Bin Velid (r.a), "Seyfullah". Allah'ın kılıcı. Katıldığı onlarca kutlu savaşların, yenilmez ordularının yenilmez Kumandanı. Uhud'da Sahabelere galebe çalan, geleceğin şanlı Sahabesi. Kutlu gazalarda onlarca defa yaralanmış, Gazilere serdar olmuş en büyük Gazilerden...

Gururun, kibirin hayallerine bile giremediği bir sahabe. Kumandan olduğu bir savaş devam ederken; sırf her türlü hayrın, zaferin Allah'tan (c.c) olduğunun bir kere daha gönüllere tam yerleşebilmesi için, Halifesi, lideri, adaletin en büyük temsilcisi Hz. Ömer'den (r.a) gelen kutlu bir fermanla, ordunun emir ve komutasını emredilen Sahabe'ye devretmeyi müteakiben, "*Ben Allah'ın Ordusu'na hizmet ediyorum, kumandan olarak hizmet etmekten şeref duyduğum gibi er olarak hizmet etmekten de şeref duyarım*" diyerek, sıradan bir er olarak kılıç sallamaya devam eden yüce gönül sahibi, Halid Bin Velid (r.a).

O'nu tam anlamıyla anlatabilmek, tanıtabilmek ciltler dolusu, ayrı ayrı geniş hacimli kitapların konusu ve benim haddimin, çapımın, kabımın alamayacağı kadar büyük bir dava...

Halid Bin Velid (r.a)'ı, Deli Halid'le ilgili olarak anlatırken; İmam-ı Rabhani Hazretlerinin, "*En büyük veli bile, en küçük sahabenin atının burnuna kaçan toz olamaz.*" ölçüsü, algısı, anlayışı içerisinde, Deli Halid ile ilgili bir kıssayı anlatıp geçelim.

Halid Bin Velid (r.a), Mübarek Ruhu'nun ufkuna yürüyeceği vakit yaklaşınca, yatağa düşmüştü. Kutlu arkadaşları, O'nun ağladığını görünce sorarlar: "*Ey Halid, Biz şahidiz ki, sen ölümden korkmazsın. Şimdi seni böyle ağlatan nedir?*"

Cevap verir koca Halid Bin Velid (r.a): *“Onlarca savaşa katıldım. Vallahi, vücudumda yara almadık para büyüklüğünde yer kalmadı. Allah bana şehitliği nasip etmedi de, Uyuz develer gibi (haşa) böyle yatağımda ölüyorum. Onun için ağlıyorum...”*

Deli Halid de adını taşımakla şereflendiği Seyfullah gibi, katıldığı hiçbir savaşı kaybetmemiş, bu savaşlarda 13 defa yaralanmış, Meclis koridorunda dost(!) kurşunuyla vurulduktan sonra, hastahaneyle kaldırılmadan vurulduğu yerde bir masa üzerinde yatırılırken; O da, Halid Bin Velid (r.a) gibi ağlamış mıdır? Bilemiyoruz...

Bildiğimiz o ki; yarasından kaynaklanan 42 dereceyi aşan yüksek ateş dolayısıyla sayıklarken bile, O, kendisini değil, vatanını, milletini, askerini düşünüyordu. Kardeşi Sami Bey’in anlattığına göre, Deli Halid, son anlarında, yanındaki temizlik görevlisi hademeye, gözlemini tavana dikmiş bir şekilde, Milli Mücadele Tarihi’ni anlatmıştı.

Yine, Sivas Kongresi’nde başkan seçilmesini müteakiben Ankara’ya gelerek Milletimizin topyekûn istiklâli için çalışmalarına başlayan M. Kemal’in koruma subayı istemesi üzerine; bizzat Deli Halid tarafından seçilerek bu görev için Ankara’ya gönderdiği ve daha sonra halen mevcut bulunan Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayının kurucusu ve uzun yıllar bu Alay’ın komutanlığı görevini ifa eden Albay İsmail Hakkı Tekçe de, Deli Halid’in son anlarıyla ilgili olarak, *“Son anlarında dahi kendisini vatani hizmette sanarak şunları sayıklamıştı”* demektedir: *“Sekizinci Fırka düşmanı soldan çevirecek, acele etsinler, anlaşıldı mı?” “Neden verilmedi askerin kışlık elbisesi? Yemekler niye bozuk? Levazım reisini çağırın bana!”*⁹

Deli Halid’i ya çok uzaktan tanıyanlar, ya da tanıdığını zannedenler, çekememezlik, kıskançlık haset duygularının esiri olmuş ham insanlar, O’nun vatani, milleti için elde ettiği bunca başarılarını, zaferlerini, katlandığı çilelerini, bunca fedakârlıklarını anlatmak dururken, hep asabiyetini ön plana çıkartarak adeta O’nun yaptıklarını küçültmeye, O’nun gönüllerdeki yerine gölge düşürmeye, bütün hayatını vatanına ve milletine adanmış, bütün ömrü cephelerde hep en ön saflarda geçmiş, dile kolay tam 13 defa yaralanmış bu koca şehidin aziz hatırasına saygısızlık etmekte, ruhunu sızlatmaktadırlar.

⁹ İsmail Hakkı Tekçe, *Muhafızı Atatürk’ü Anlatıyor Emekli General İsmail Hakkı Tekçe’nin Anıları*, Yayına Hazırlayan Hasan Pulur, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2000, s. 51.

Makedonya'da, Balkanların sarp dağlarında, Devletine isyan eden Sırp, Rum, Bulgar çeteleriyle savaşırken, hayatının baharında, başından ölümcül bir kurşun yarası almasına¹⁰ rağmen, ileride bu millete daha çok ve önemli hizmetler yapacağını bilen Yüce Allah'ın(c.c) bu necip millete bir lütfü olarak kurtulmuş, ömrü boyunca o kurşunu kafasında taşımış ve bu durum, O'nda tıbbi olarak asabiyet nöbetlerine sebep olmuştur. Ancak, O'nun asabiyeti, şefkat ve merhametine asla galebe çalmamıştır. Ne kadar çabuk sinirlenirse, o nisbette çabuk yatışırdı. O'nun asabiyeti vatanına ve milletine aşırı sevgisinden. Vatanı, milleti için çok haris. Şahsi hayatında ve işlerinde bir karıncayı incitmekten sakınan bir yürek O'nunki. Öfkesi de-şefkati de, gazabı da, merhameti de hep vatanı, milleti için.

Kâbil'in şahsında tecessüm eden, çekememezlik, kıskançlık, bençillik O'nun dayanamadığı. Korkaklığa, nemelâzımcılığa, bozgunculuğa, hainliğe, haksızlık ve adaletsizliğe, ikiyüzlülüğe ve riyakârlığa, yalana, dolana, bütün isyanı ve öfkesi. Düşmana ve düşman karşısında kaçanlara, acziyet gösterenlere, kahpelik ve kahpelere karşı bütün gazabı, celâdeti ve kahharlığı. Zalim karşısında mazlumun, güçlü karşısında zayıfın, haksız karşısında haklının yanında hep, hem de bedeli ne olur diye düşünmeden. Baba gibi şefkatli onlara.

Düşman karşısında cepheden kaçanları, bozgunculuk çıkartanları bizzat kendisi vurmuş veya kurşuna dizdirtmiştir. Doğrudur, ancak, harp zamanı bu suçları işleyenlerin cezası, askeri ceza kanunu hükümlerince zaten ölümdür. Bunlara müsamaha göstermek daha pek çok kişinin kaçmalarına, bozgunculuk çıkarmalarına emsâl olacak ve böylece daha çok insanımızın yaralanmasına, şehit olmasına, ordunun yenilmesine, daha ağır vaziyetlere düşülmesine, vatanın işgal edilmesine sebebiyet verebilecektir. Bir-iki kişiye gösterilecek lüzumsuz merhamet daha fazla insanın mağduriyetine sebep olacağından daha büyük zulüm olacaktır.

Vücudun geri kalan uzuvlarını korumak ve o insanın hayatını kurtarmak için kangren olmuş bir uzvu kesen hekimin yapmak zorunda kaldığı gibi, O'nun bu davranışı zalimliğinden değil tersine merhametindedir.

¹⁰ Mehmet S. Aygen, Muzaffer Görktan, *Ali Çetinkaya*, Türkeli Matbaası, Afyon 1982, s. 109.